

Strategival

av Bengt Lönnbom och Jan Wickbom

DET KALLA KRIGETS svenska försvarsmakt föll gradvis sönder. Pågående forskning om hur Försvarsmakten och försvarsplaneringen förändrades under perioden indikerar att nedgången till allra största delen berodde på våra egna politiska och militära bedömningar av utvecklingen i omvärlden. Som följd av dessa bedömningar kom siktet att bli inställt på ett insatsförsvar med uppgifter inom landet men framförallt utomlands. Samtidigt minskades Försvarsmaktens ekonomiska medel alltmer. Utvecklingen då och senare resulterade i att seriösa bedömare menar att Försvarsmakten idag inte längre kan försvara landet. I det sammanhanget talar man inte längre om det kalla krigets storanfall. Våra militära förband och inte minst deras stödresurser är idag nere på så låg nivå att en angripare kan nöja sig med betydligt mindre insatsresurser än i storanfallet och ändå ställa till stora problem för oss.

För att komma till rätta med rådande läge måste vi ta ställning till vilken av två olika militärstrategiska principer, offensiv respektive defensiv krigföring, vi ska välja. De insatsförband vi håller på att ta fram utformas för *offensiv krigföring*. Det valet har vi egentligen inte gjort själva. Det är i stället bestämt utgående från kravet att de smidigt ska kunna inordnas i internationella förband som tillämpar Nato:s offensiva principer, medel och metoder.

Dessa fungerar väl mot motståndare som är militärt och tekniskt underlägsna. De kan också fungera hyfsat mot en motståndare på mera kvalificerad nivå. För att så ska bli fallet är det emellertid viktigt att ha någon form av övertag över denne t ex i form av större numerär, bättre teknik eller bättre utbildning. Våra planerade insatsförband kan antagligen hävda sig väl om de sätts in tillsammans med Natoförband i ett större sammanhang. En förutsättning är dock att de har utbildning och teknik som är densamma som eller likvärdig med Natoförbandens. Det kravet kostar rejält med pengar.

Om våra få insatsförband sätts in ensamma mot en starkare motståndare går det förmodligen illa i de flesta fall. Vid samma förutsättningar i övrigt blir motståndarens större numerär normalt den avgörande faktorn till hans fördel. Skulle han dessutom ha övertag även i något annat avseende ökar underläget för våra förband ytterligare.

Defensiv krigföring går i stora drag ut på att undvika att söka strid på motståndarens villkor dvs på plats, tid och i former där han kan dra full nytta av de övertag i någon eller några av variablerna teknik, utbildning och numerär som han, utgående från våra förhållanden, ofta torde ha.

Defensivens grundidé är att så länge som möjligt kunna bjuda motstånd så att våra i

eldkraft i regel underlägsna förband får tid att verka. Tidens gång är för den defensiva en tillgång men för motståndaren en black om foten. Ett utdraget krig gagnar honom inte. Tiden är för den defensiva ett aktivt medel för att vinna strategisk framgång. Defensiven är med detta synsätt inte i första hand ett medel för att "vinna tid" för att senare kunna ta emot stöd från allierade eller på annat sätt utveckla större försvarseffekt vid en senare tidpunkt. Tidens gång är främst ett medel för att försvaga motståndaren och därigenom rubba hans vidare planer.

Denna grundidé om att den underlägsna ska utnyttja tiden för att med upprepade, i enskilda fall kanske begränsade, framgångar nå en stor samlad effekt, kräver en genomtänkt hushållning med resurserna – en strategi. Exempelvis måste handlingsfrihet föredras framför kraftsamlingar av en typ som riskerar att binda oss och ge stora förluster. Också uthållighet behöver ges företräde framför chans till kortsiktig vinst. För tydlighetens skull bör dock tilläggas att en defensiv strategi alls inte utesluter ett offensivt uppträdande på operativ och taktisk nivå. Tvärtom ingår ett sådant som ett viktigt element för att nå målet med defensiven. Men de offensiva inslagen ska genomföras med det övergripande målet ständigt i sikte, motstånd under lång tid.

Klassiskt sett är stridssätten två: anfall och försvar, vilka kan kombineras. För att precisera innebörden av dessa stridssätt talar man också om avvärjningsstrid och fördröjningsstrid samt anfall för att slå, för att ta terräng och för att bekämpa. Den defensiva

strategin att bjuda motstånd kan sägas vara en hänvisning till alla dessa varianter med tillägget att stora motgångar ska undvikas. Det samlade mottot för vårt uppträdande och de förutsättningar vi skapar för detta kan uttryckas med Sun Zis lakoniska formulering: Den skicklige försvararens fiende vet inte var han ska anfalla.

En följd av en defensiv strategi i krig är att ledningsfunktionen behöver anpassas. Uppgiftsstyrning uttryckt i övergripande termer samt fortlöpande logistikstöd men inte detaljerad målstyrning bör tillämpas. Annars riskeras fastlåsning i resurskrävande, målinriktade strider.

Den fredstida administrationen av Försvarsmakten inriktas på att säkerställa att de olika delarna i krigsorganisationen ges de förutsättningar i form av personal, utbildning, övning, materiel m m som deras funktion i krig kräver. I denna verksamhet ska finnas både ett närtida och ett mera långsiktigt perspektiv.

Med hänsyn till de säkerhetspolitiska förutsättningar som under överblickbar tid synes gälla i det nordiska området behöver vårt land i första hand en defensivt inriktad försvarsmakt för försvar av det egna territoriet. Den ska organiseras, utrustas, utbildas, underhållas och ledas för att under lång tid kunna bjuda motstånd mot försök från utomstående sida att med militära medel överta beslutsmakten i landet.

Bengt Lönnbom är generalmajor och Jan Wickbom är överste 1. gr båda är ledamöter av KKrVA.